

Regelink
Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek

Zamenhofdreef Utrecht

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	
In opdracht van	Gemeente Utrecht
Naam opdrachtgever	
Rapportnummer	RA19362-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	08 oktober 2019
Aantal pagina's	16
Wijze van citeren	
2019, Vleermuisonderzoek Zamenhofdreef Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA19362-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.	

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
1.3 Plangebied	4
1.4 Ingreep	5
2. Werkwijze	6
2.1 Onderzoeksinspanning	6
2.2 Methode vleermuisonderzoek	6
2.3 Volledigheid inventarisatie	7
3. Resultaten	7
3.1 Algemeen beeld	7
3.2 Gewone Dwergvleermuis	7
3.3 Ruige dwergvleermuis	8
4. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	9
4.1 Effectbepaling	9
4.2 Toetsing Wet natuurbescherming	10
5. Conclusies en vervolgstappen	10
5.1 Conclusies	10
5.2 Vervolgstappen	11
6. Bronnen	12
6.1 Literatuur	12
6.2 Websites	12
Bijlage 1. Wet natuurbescherming	13

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Utrecht is van plan om een aantal bomen in de omgeving van de Zamenhofdreef te kappen in het kader van een herontwikkeling van de locatie. Op basis van eerder ecologisch onderzoek (2017) en de kwaliteit van de bomen worden geen kraam- en of winterverblijven verwacht. Het is echter niet onmogelijk dat gaten in de bomen zijn ontstaan en dat vleermuizen, mede gelet op de ingrepen in de Van Gent & Loos zone, een ander verblijf hebben gezocht. Aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen in deze bomen wordt door de stadsecoloog uitgesloten. Wel zouden eventueel paarverblijven aanwezig kunnen zijn, vandaar dat de stadsecoloog geadviseerd heeft een onderzoek uit te zetten gericht op het in beeld brengen van paarverblijven. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van de Gemeente Utrecht in het plangebied onderzoek naar paarverblijven van vleermuizen uitgevoerd.

In deze rapportage worden definities gehanteerd zoals vermeld op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

1.3 Plangebied

Het plangebied betreft een aantal te kappen bomen (33 platanen) in de omgeving van de Zamenhofdreef. De begrenzing van het plangebied is in de onderstaande figuur aangegeven. Een groot deel van de te kappen bomen staat op en rond het parkeer terrein bij winkelcentrum Overvegt. Dit betreft dunne platanen en enkele esdoorns. In de middenberm van de Zamenhofdreef en aan de overzijde staan fors uitgegroeide iepen. Verder is het plangebied grotendeels verhard op enkele grasstroken na. De sloot aan de zuidzijde van de Zamenhofdreef valt feitelijk buiten het werkgebied, maar is in verband met mogelijk gebruik door vleermuizen meegenomen in dit onderzoek.

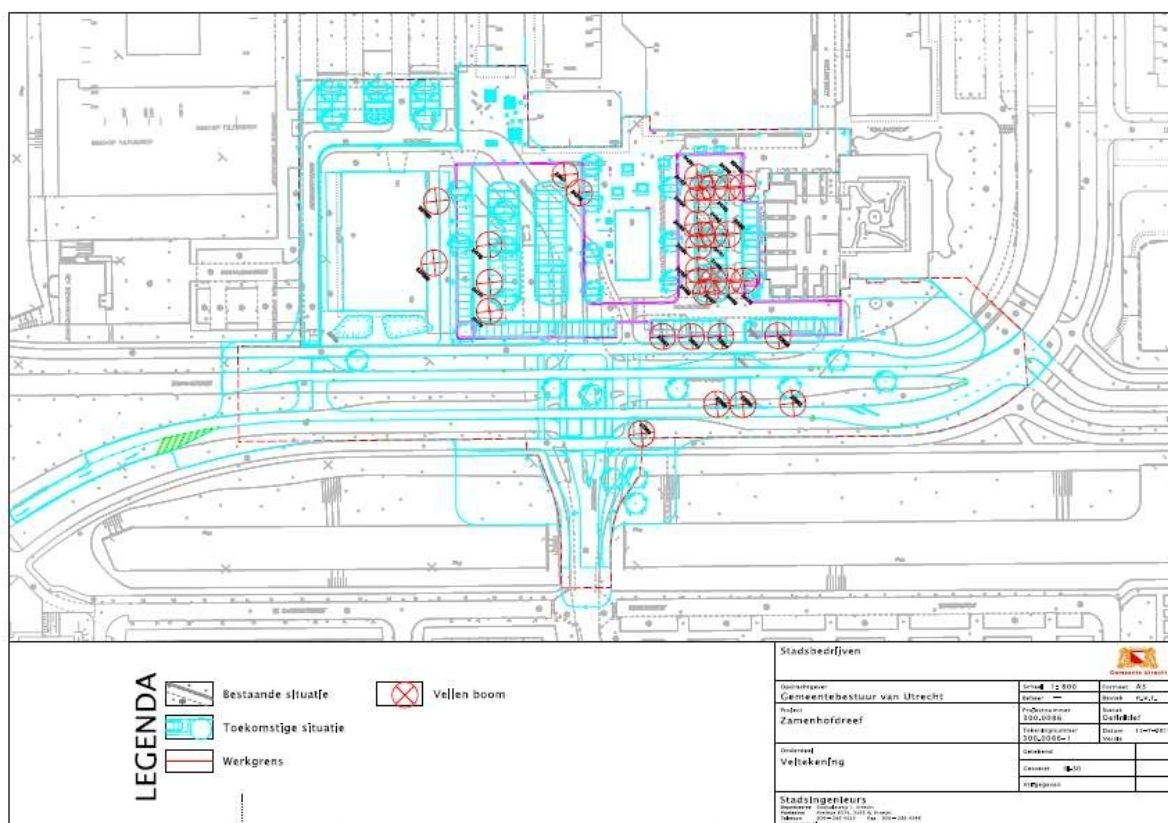
¹ <http://www.regelink.nl/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

Figuur 1; de ligging van het plangebied.

1.4 Ingreep

In het kader van de herontwikkeling van het plangebied (en de aansluitende omgeving) worden een aantal bomen gekapt (zie figuur 2).

Figuur 2; de planvorming in en rond het plangebied.

De meeste bomen zijn platanen en esdoorns op de parkeerplaats ten noorden van de Zamenhofdreef, deze bomen zijn te dun om geschikt te zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen. De vier te vellen bomen aan de zuidzijde van de Zamenhofdreef zijn dikke iepen zonder holtes die geschikt zijn voor vleermuizen.

2. Werkwijze

2.1 Onderzoeksinspanning

In het paarseizoen van 2019 werd het plangebied aan de Zamenhofdreef Utrecht geïnventariseerd op functies van het plangebied voor vleermuizen. In Tabel 1 zijn de gegevens van de veldbezoeken weergegeven. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tabel 1. Datum en tijdstip van- en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Naam medewerker	Weersomstandigheden
19-8-2019	22:00-00:00	vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats.		14°C, bewolkt, geen neerslag, 2-3Bft
18-9-2019	3:30-5:30	vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats.		14°C, half bewolkt, geen neerslag, 3Bft

2.2 Methode vleermuisonderzoek

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Op 19-8 werden in de avond (bij daglicht) voorafgaand aan het vleermuisonderzoek alle te kappen bomen intensief gecontroleerd op de aanwezigheid van scheuren, loshangende schors en nestholtes van spechten. Vervolgens werd het vleermuisonderzoek voortgezet met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x) de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat. Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Voor determinatie werd gebruik gemaakt van Barataud, 2015 en de grenswaarden in echolocatie van www.batecho.eu. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het paarseizoen (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

De inventarisaties werden lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied werden tijdens ieder bezoek meerdere keren doorkruist. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen.

2.3 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wél aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Resultaten

3.1 Algemeen beeld

Gedurende het onderzoek werden in en in de nabijheid van het plangebied 2 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

In Tabel 2 staat een overzicht van de aan getroffen soorten en functies. In de volgende paragrafen wordt per soort de waargenomen aantallen per soort en functie toegelicht. De waarnemingskaarten zijn verwerkt in Figuur 3

Tabel 2 Samenvatting van de waargenomen soorten en functies. De getallen geven het (geschatte) aantal individuen per functie weer.

Soort	Verblijfplaats functie				Andere functie	
	Zomer	Kraam	Paar	Winter	Vliegroute	Foerageergebied
gewone dwergvleermuis	-	-	1*	-	5	5-10
ruige dwergvleermuis	-	-	-	-	3	2-5

* Dit paarverblijf bevindt zich in een woning net buiten het plangebied.

3.2 Gewone Dwergvleermuis

3.2.1 Foerageergebied

Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor is. De meest vleermuizen waargenomen tussen de iepen aan de zuidzijde van de Zamenhofdreef.

3.2.2 Vliegroutes

Het aanwezige lijnvormige element, in de vorm van de laanstructuur aan de zuidzijde van de Zamenhofdreef, werd door enkele dieren als vliegroute gebruikt. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet direct uit te sluiten aan deze zijde van het plangebied.

3.2.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Zomerverblijfplaats

In eerdere onderzoeken werden in het plangebied geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er zijn geen geschikte holtes in de bomen aangetroffen die als zomerverblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen. Ook zijn er geen zomerverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Kraamverblijfplaats

In eerdere onderzoeken werden in het plangebied geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Er zijn geen geschikte holtes in de bomen aangetroffen die als zomerverblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen. Ook zijn er geen zomerverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden 6 roepende mannetjes gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Echter, tijdens de ochtendronde in september werd waargenomen dat een gewone dwergvleermuis invloog bij een woning ten zuiden van de Zamenhofdreef. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is en de afwezigheid van beschikbare boomholtes wordt aangenomen dat er binnen het plangebied geen paarverblijven in de bomen aanwezig zijn.

Winterverblijfplaats

Aangezien er geen holtes in de bomen aangetroffen zijn, er geen zomer-, kraam- en/of paarverblijven in de bomen zijn aangetroffen, is de aanwezigheid van winterverblijven in de bomen uitgesloten.

3.3 Ruige dwergvleermuis

3.3.1 Foerageergebied

Tijdens het vleermuisonderzoek werden maximaal 5 ruige dwergvleermuizen ter plekke waargenomen. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor ruige dwergvleermuis is.

3.3.2 Vliegroutes

Evenals de aangetroffen gewone dwergvleermuizen werden de meeste ruige dwergen foeragerend en voorbijvliegend aangetroffen tussen de iepen aan de zuidzijde van het plangebied. De aanwezige lijnvormige elementen werden als vliegroute gebruikt, maar gezien het beperkt aantal waarnemingen en de aanwezigheid van alternatieve lijnvormige elementen (flatgebouw, slootoevers) is dit geen essentiële vliegroute voor ruige dwergvleermuis.

3.3.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Zomerverblijfplaats

Er is in het kader van dit onderzoek heeft geen veldbezoek in het voorjaar of zomer plaats gevonden. Echter, op basis van eerdere onderzoeken en de afwezigheid van geschikte boomholtes wordt de aanwezigheid van zomerverblijven uitgesloten.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden geen roepende mannetjes ruige dwergvleermuizen waargenomen.

Figuur 3; de waarnemingen van vleermuizen in en rond het plangebied.

4. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

4.1 Effectbepaling

Het plangebied wordt als foerageergebied en vliegroute gebruikt door gewone en ruige dwergvleermuizen. Met name de iepen aan de zuidzijde van het plangebied spelen daarbij een belangrijke rol. Er is binnen het plangebied geen paarverblijf aangetroffen, wel werd net buiten het plangebied een paarverblijf van een gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Door de korte verblijfsduur van foeragerende dieren, de aanwezigheid van alternatieve foerageergebieden en het beperkt aantal aanwezige dieren is het plangebied geen essentieel foerageergebied. Volgens de

planning worden slechts enkele bomen in de laan gekapt, het karakter en functionaliteit van het lijnvormige element blijft bestaan. De geplande kap van bomen heeft geen invloed op de aanwezige vliegroute en foerageermogelijkheden voor vleermuizen. Vandaar dat ook een indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen uitgesloten wordt.

In het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen van gewone en of ruige dwergvleermuizen aanwezig. Er werd een paarverblijf in een spouwmuur in een woning ten zuiden van de Zamenhofdreef aangetroffen, deze woning blijft bestaan en de geplande bomenkap verandert niets aan de directe omgeving van deze woning. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

4.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Lokale gunstige staat van instandhouding

Aangezien er geen verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en /of vliegroutes verdwijnen door de geplande bomenkap, is er geen verandering te verwachten in de gunstige staat van instandhouding van de gewone en ruige dwergvleermuis.

Verbodsbepalingen

Door de geplande ingreep verdwijnen geen functies, er zijn dan ook geen negatieve effecten te verwachten die leiden tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

5. Conclusies en vervolgstappen

5.1 Conclusies

Algemeen

- Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017, waardoor gesteld kan worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone en ruige dwergvleermuizen. Dit foerageergebied is niet essentieel op grond van de aanwezigheid van alternatieve foerageergebieden.
- Gedurende het onderzoek werd een vliegroute waargenomen, de bomenlaan aan de zuidzijde van de Zamenhofdreef wordt door een klein aantal gewone en ruige dwergvleermuizen gebruikt als vliegroute. Aangezien het laanvormige karakter tijdens en na de werkzaamheden blijft bestaan en er voldoende alternatieve lijnvormige elementen aanwezig zijn en blijven, is er geen sprake van een essentiële vliegroute.
- In het plangebied zijn geen paarverblijfplaatsen aanwezig.
- Geen aanwijzingen voor winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Effecten

- Er zijn geen (in)directe effecten op essentieel foerageergebied/vliegroutes/verblijfplaatsen.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden.

5.2 Vervolgstappen

- Aangezien er geen (in)directe effecten te verwachten zijn op de aanwezige vleermuizen zijn geen extra vervolgstappen noodzakelijk.
- De zorgplicht geldt uiteraard wel.

6. Bronnen

6.1 Literatuur

2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
2017. Notitie quick scan beschermde soorten Zamenhofdreef, Bureau Waardenburg.
2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.
2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (8-10-2019)].

6.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

<https://www.verspreidingsatlas.nl/>

www.zoogdiervereniging.nl

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2019-01-01>

Bijlage 1. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,

- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels.

Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere (nationale) soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van vriend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.